

УДК: 378.22.016:342.7

DOI: 10.31376/2410-0897-2020-3-44-40-45

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА ЯК СИСТЕМОТВІРНИЙ ЧИННИК ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ ЗВО

Літінська Олена Петрівна

аспірантка кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

e-mail: Litinskaya34@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-4343-2044

У статті висвітлено деякі аспекти громадянської освіти як необхідної передумови формування правової компетентності молодших бакалаврів галузі гуманітарних наук. Відзначено, що громадянська освіта як системотвірний чинник правової компетентності молодших бакалаврів є об'єктом дослідницького пошуку, що зумовило наявність різних тлумачень та підходів до її вивчення. Акцентовано увагу на змістовому наповненні понять «громадянська освіта», «правова компетенція», «молодий бакалавр», «гуманітарні науки». Обґрунтовано доцільність осмислення проблеми якості громадянської та правової компетенції майбутнього фахівця в логіці освітньої підсистеми «школа – коледж – вища школа». Результатом навчання в закладі вищої освіти виступають не просто знання, уміння та навички, а компетенції. Визначено виняткову роль закладу вищої освіти у формуванні правової компетенції сучасного фахівця. Доведено впливовість основних аспектів громадянської освіти на випереджувальний розвиток ключових компетентностей молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей. Для досягнення поставленої мети в дослідженні використали методи: теоретичні (аналіз, синтез та порівняння) та емпіричні (пряме і непряме спостереження). Резюмовано, що громадянська компетентність майбутнього молодшого бакалавра є складним інтегративним утворенням у структурі особистості фахівця та може розглядатися як системотвірний чинник правової компетентності.

Ключові слова: громадянська освіта; правова компетентність; молодий бакалавр; гуманітарні науки; компетентнісний підхід.

Постановка проблеми. Сучасна модель освіти «школа – коледж – вища школа» є предметом дослідження багатьох науковців, адже стосується фахової підготовки майбутнього спеціаліста. Протягом останніх років загальна мета середньої освіти, яку визначено в Концепції «Нова українська школа», спрямована на вдосконалення громадянської та правової компетенції майбутніх фахівців. І це не випадково, адже якісна та конкурентоздатна освіта є ключовим критерієм сучасної парадигми особистісно орієнтованого навчання. Вона виявляється у розвитку соціалізації особистості, формуванні стійкої громадянської позиції, загальної культури, критичного мислення, дослідницьких та аналітичних навичок. Це стане підґрунтям для формування правосвідомості особистості як показника її розвитку, що втілюється в правомірній поведінці. Отже, головним завданням середньої освіти є розвиток здатності учнівської молоді до життя й діяльності в правовій, демократичній державі. Учнівська молодь, що здобуває професійну або вищу освіту, маючи таке підґрунтя, розуміє, що право як система норм і принципів є великою цінністю у сфері суспільних відносин. Заклади професійної (коледжі, училища) та вищої освіти продовжують формування особистісно-професійних рис, закладених у Концепції «Нова українська школа», стрижнем яких є правова компетентність. Згодні з позицією вітчизняних дослідників, які зазначають, що правова компетентність є необхідною передумовою громадянського становлення особистості, її гуманістичної спрямованості, моральної саморегуляції поведінки в системах «людина і право», «людина і закон» [6, с. 21]. Означене актуалізує проблематику правової підготовки саме конкурентоздатних фахівців освітньої моделі «школа – коледж – вища школа».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему громадянської освіти в теоретичному й прикладному аспектах висвітлює багато авторів (В. Андрущенко, Н. Бабік, В. Кремінський, С. Рябов, О. Шестопалюк, П. Шляхтун); формування громадянської освіти сучасної молоді України відображено в працях таких учених, як Т. Клінченко, С. Рябов, І. Татаренко, О. Шестопалюк, К. Чорна; визначення поняттєвого апарату («громадянська освіта», «громадянське виховання», «громадянство», «громадянське суспільство», «громадянська культура») представлено в роботах науковців (М. Васильків, П. Вербицька, О. Гісем, В. Іванчук, О. Сухомлинська); теоретичні засади формування громадянської

компетентності студіювали О. Пометун, А. Сиротенко. Значущими є дослідження американських учених у галузі класичної педагогіки, які переконливо доводять, що розглядати громадянську освіту та громадянина доцільно через демократичне управління школою (Е. Гаррор, Р. Кенні, Р. Мошер). Отож, можемо стверджувати, що є достатня кількість наукових досліджень, утім наявні певні розбіжності у підходах та визначеннях.

Неодноразово предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників ставали підготовка та компетентність студента (С. Адам, М. Волошина, Н. Ничкало, Ю. Татур, А. Хуторський та ін.). Поступово зростає питома вага соціально-педагогічних досліджень щодо формування правової компетентності майбутніх фахівців (С. Гурін, Я. Кічук, О. Панова).

З урахуванням вищевикладеного актуалізуємо питання стосовно того, яким має бути зміст громадянської освіти, щоб формувати правову компетенцію майбутнього конкурентоздатного фахівця.

Формулювання мети статті: На основі результатів дослідження встановити аспекти формування правової компетенції молодших бакалаврів галузі гуманітарних наук як системотвірного чинника громадянської освіти, окреслити основні підходи до змістового наповнення поняття «громадянське право» як основи правової компетенції молодших бакалаврів галузі гуманітарних наук, сформулювати концептуальні засади формування правової компетенції учнівської молоді в сучасних умовах.

Матеріали та методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань під час дослідження було застосовано комплекс загальнонаукових методів і прийомів теоретичного (аналіз, синтез, абстрагування, конкретизація, аналогія та узагальнення) та емпіричного (діагностика отриманих результатів, порівняльний, прогностичний) характеру.

Виклад основного матеріалу. Громадянську освіту вважають потужним важелем демократизації суспільства, головним чинником політичної соціалізації молоді, яка має вплив на владу та її інститути. Ідея громадянської освіти, яку розробили у демократичних державах, з'явилась в українській освітній системі відносно недавно. Її форми, методи і зміст викликають дискусії серед науковців. На думку академіка АПН України О. Сухомлинської, *громадянська освіта – це навчання людей того, як жити за умов сучасної держави, як дотримуватись її законів, але водночас не дозволяти владі порушувати їхні права, домагатися від неї здійснення їхніх правомірних потреб, як бути громадянином демократичного суспільства*. Особливої уваги потребує Концепція 2018 року, де громадянська освіта розуміється як навчання, громадянське виховання на основі національних та загальнолюдських цінностей. З точки зору авторів, громадянська освіта базується на створенні сприятливих умов для формування громадянських компетентностей, а саме: розуміння громадянської, національної та культурної ідентичності; здатності зберігати українські традиції, духовні цінності, національну пам'ять; знання та розуміння державного устрою, державного управління, механізму участі у суспільно-політичному житті держави, основ та принципів демократії; здатності критично мислити, аргументовано відстоювати власну думку та поважати думки інших; умінні співпрацювати та допомагати у розв'язанні проблем різних спільнот. Безумовно, становлення громадянської компетентності неможливе без опори на громадянські цінності, які учні отримують у навчально-виховному процесі ЗЗСО і продовжують їх формування на освітньому рівні молодшого бакалавра. Реалізувати мету громадянської освіти на початковому рівні вищої освіти дозволяє компетентнісний підхід, що корелюється правовими компетентностями (Н. Авшенюк, А. Вербицький, О. Пометун). Реалізація компетентнісного підходу неможлива без формування в майбутнього фахівця громадянських цінностей на основі правових знань, які охоплюють певні ідеали, переконання, відповідну етичну позицію. Отже, можна стверджувати про своєрідність звернення до основних аспектів громадянської освіти як системотвірного чинника правової компетенції від школяра до молодшого бакалавра. Провідну роль відіграють предмети соціально-гуманітарного циклу, а саме: історія, правознавство, література, географія, природознавство.

З огляду на нормативно-правові джерела (Закон України «Про вищу освіту» та Закон України «Про фахову передвищу освіту») виникає необхідність теоретичного тлумачення

поняттєвого феномену «молодший бакалавр». За останньою редакцією Закону України «Про вищу освіту» (2019) освітньо-професійний ступінь «молодший бакалавр» здобувається на початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти і присуджується закладом освіти у результаті успішного виконання здобувачем освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 120–150 кредитів ЄКТС і відповідає п'ятому рівню кваліфікацій. Навчання молодших бакалаврів здійснюється у закладах фахової передвищої освіти (фаховий коледж, військовий коледж, фаховий коледж зі специфічними умовами навчання), професійно-технічних та вищих закладах за наявності ліцензії на підготовку фахового молодшого бакалавра. Особа, яка здобула ступінь «молодший бакалавр», може продовжити навчання на рівні здобуття вищої освіти за скороченою програмою підготовки. Можна стверджувати, що в українському соціумі склались підходи до розуміння соціально-педагогічного сенсу професійної підготовки молодших бакалаврів, про це свідчить «Концепція реалізації державної політики у сфері реформування підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста» (2017–2029 рр.). Вона відповідає стандартам у межах Національної системи кваліфікацій та визначає особливості підготовки фахівців, базуючись на компетентнісному підході.

Більшість сучасних учених дотримується думки щодо неможливості реалізації компетентнісного підходу без осмислення феномену «правова компетентність» саме в контексті громадянсько-правової освіти (О. Лазутін, М. Порошина). Це обумовлено намаганням довести, що правова компетентність особистості є змістовою складовою громадянського суспільства, правової держави та демократії. А якщо врахувати основні компоненти структури поняття «громадянська компетентність» (когнітивний, ціннісний, діяльнісний), то стає зрозумілим, що знання гуманітарних дисциплін є важливим аспектом когнітивного складника. Усе це сприяє формуванню правових та громадянських компетентностей молодших бакалаврів галузі гуманітарних наук, які формуються на основі особистісно орієнтованого підходу.

Громадянські компетентності як соціальне явище проголошені одним зі стратегічних напрямів розвитку особистісно орієнтованої парадигми. Ми поділяємо наукову позицію дослідників, які стверджують, що громадянська компетентність – це «здатність, спроможність людини активно, відповідально і ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства» [8]. Її складниками є ціннісний, діяльнісний та процесуальний. Ураховуючи зазначене, вважаємо, що громадянська компетентність молодших бакалаврів – сукупність елементів, що складаються із системи знань, умінь, навичок, що є основним орієнтиром у реалізації своїх професійних прав та обов'язків.

Стандарти громадянського та правового виховання в сучасних умовах будуються на принципово новій основі, як багаторівневі та багатопозиційні. Наприклад, за новими стандартами нової української школи до навчальних планів введено курс громадянської освіти, або «Громадянознавство», що інтегрує «Правознавство» та курс «Людина і суспільство» та базується на компетентнісному підході. Ключові компетентності цього курсу формують у школяра якості громадянської зрілості, культури як важливі показники сформованості професійної майстерності в майбутньому.

Цікавим є досвід В. Кизенко, який скеровує увагу на колізії сутності громадянської освіти і виховання молодого покоління в українській школі та сім'ї. Він звертає увагу на доцільність упровадження до шкільної практики цінностей й настанов представників «середнього класу» – основи становлення і розвитку українського громадянського суспільства [5, с. 12]. Тобто для продуктивного впровадження громадянської освіти необхідно поєднати сили школи, сім'ї, громадськості й самих учнів. Відповідно до цього в ЗЗСО впровадження курсу здійснюється по-різному: курси («Практичне право»), олімпіади (регіональні, обласні, всеукраїнські), гуртки, тематичні конкурси («Найкращій знавець права»), тижні правознавства (класні години, бесіди, семінари, зустрічі з представниками правоохоронних органів та ін.), екскурсії патріотичного спрямування («Дорогами великого Кобзаря»), спеціальні організаційно-освітні акції правового змісту (консультації, вечори запитань і відповідей).

Отже, йдеться про спрямування педагогічної діяльності на формування громадянської компетенції в логіці підсистеми «учень – молодший бакалавр», а логічним продовженням формування правових знань є ЗВО.

Аналіз чинних навчальних програм ЗВО щодо підготовки молодших бакалаврів свідчить про те, що громадянська освіта має свою специфіку. Її основана мета і завдання у вищій школі реалізується під час засвоєння соціально-гуманітарних дисциплін, які дають студентам уявлення про демократичне суспільство, виховують громадянську свідомість, формують відповідну правову компетентність. Йдеться про предметні специфіки: релігієзнавство, історію, філософію, філологію, культурологію, економіку, інформаційну, бібліотечну та архівну справи.

Цікавим є досвід О. Шестопалюка, який зазначає, що формування громадянських компетентностей студентської молоді залежить від рівня громадянської вихованості, професійної зрілості педагогів і сучасного методологічного інструментарію впливу на особистість [9]. На думку дослідниці О. Болотової, правова компетентність визначається рівнем правосвідомості та правової активності. Майбутній фахівець, як активний учасник освітньої політики держави, «найбільш повно і чітко має реалізувати власні уміння щодо розв'язання проблемних питань освітнього процесу правовими засобами, виступати захисником прав і інтересів дітей, які потребують компетентного педагогічного супроводу» [1]. Отже, з одного боку, правова активність громадянина – одна зі змістових характеристик особи, що є зовнішнім вираженням її правосвідомості, правової культури, визначає їх рівень, а з іншого – формується нова модель майбутнього фахівця, заснована на поєднанні професійних і громадських якостей.

Таким чином, майбутній компетентний фахівець, який закінчив короткий цикл вищої освіти (молодший бакалавр), повинен мати навички пошуку новітньої інформації, критичного мислення, відповідального використання необхідних засобів для участі у публічних дискусіях та процесах прийняття рішень.

Утім результатом сформованості правової й громадянської компетентностей молодших бакалаврів є саме професійна компетентність педагога, що ґрунтується на комплексі педагогічних і методичних передумов закладу вищої освіти. Завдяки цьому створюється фундамент правових знань студентів для вироблення стійкої громадянської позиції, повага до прав інших людей, визнання цінностей демократії, усвідомлене осмислення правової реальності. Варто зазначити, що творчі викладачі вищої школи використовують неповторний інноваційно-креативний потенціал у вигляді різних методів навчання (аудиторна, позааудиторна, волонтерська робота) та сприяють формуванню сукупності правових знань, умінь, навичок, якостей та здібностей у процесі фахової підготовки студентів. Такі форми навчання впливають на мотивацію до саморозвитку майбутніх фахівців. Отже, з одного боку, йдеться про готовність майбутнього фахівця до професійної діяльності завдяки педагогічному досвіду викладацького складу, а з іншого – методичним засадам діяльності ЗВО.

Стрижнем громадянської освіти є національно-патріотичне виховання, мета якого – виховання майбутніх молодших бакалаврів на прикладах історії становлення української держави, українського козацтва, героїки визвольного руху, досягнень у галузі політики, науки, освіти, культури, спорту. На практиці творчі викладачі вищої школи використовують різні нестандартні форми занять із правових дисциплін. У цій площині привертає увагу позитивний досвід Ізмаїльського державного гуманітарного університету, який запровадив у навчально-виховний процес роботу Центру громадянської освіти. Центр є інформаційним, організаційно-методичним, культурно-просвітницьким осередком Придунав'я України, його мета – реалізація організаційних, комунікативних, моніторингових, соціальних, виховних функцій серед студентської молоді.

Просвітницька діяльність національно-патріотичного спрямування представлена у вигляді лекційних та виховних заходів, а саме: онлайн-гра «Україна звитязна» – сучасна пізнавальна гра про військову героїку України від княжих часів до наших днів – в освітньому процесі використовується для збагачення знань про рідну країну за допомогою яскравих

інтерактивних розробок; брейн-ринг «Козаки – найдивовижніша нація у світі», мета якого – формування творчої особистості, виховання захисника рідної землі з яскраво вираженою українською національною свідомістю, високою мораллю і духовністю; круглий стіл до Дня юриста на тему «Актуальні питання становлення та розвитку України як правової держави сучасності», у ході цього заходу були висвітлені такі питання: насильство в сім'ї; злочинність неповнолітніх; еволюція прав жінок; неформальна освіта; академічна доброчесність; торгівля людьми та інші актуальні проблеми сучасності.

Завдяки таким заходам студентам надається інформація щодо реалізації державою їхніх прав, соціальних гарантій. Їх проведення сприяє формуванню системи цінностей, мотивацій та вмій, вихованню лідерських якостей, цілеспрямованості, наполегливості та ін. Як свідчить практика (моніторинг), запровадження виховних заходів громадянсько-правової спрямованості запобігає створенню негативних тенденцій та правопорушень у студентських колективах.

Висновки. Узагальнення вищезгаданих позицій дозволяє стверджувати, що громадянська компетентність майбутнього молодшого бакалавра є складним інтегративним утворенням у структурі особистості фахівця та може розглядатися як системотвірний чинник правової компетентності. *Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у виокремленні форм, методів, засобів формування ключових компетентностей молодших бакалаврів гуманітарних спеціальностей.*

Список використаної літератури

1. Болотова Е. Л. Система непрерывной правовой подготовки педагогических кадров: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08. Москва, 2007.
2. Концепція громадянської освіти в Україні. URL: <http://library.kr.ua/women.html/pgovuindec.html#Авт>.
3. Постанова Президії Академії педагогічних наук України «Про концепцію громадянського виховання дітей і молоді», 19 квітня 2000 р. Протокол №1-7/4-49.
4. Кічук Я. В. Правова компетентність майбутнього фахівця – пріоритетне завдання громадської освіти у вищій школі. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2008. Вип. 23. С. 141–147.
5. Кизенко В. І. Постнекласична методологія профорієнтаційної діяльності в умовах профільного навчання. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 1. С. 94–108.
6. Кузьменко Ю. В. Роль громадянського виховання у формуванні національно свідомої учнівської молоді. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 2 (42). С. 21–24.
7. Пишко О. Л. Компетентнісно орієнтована методика навчання правознавства учнів дев'ятих класів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2015. 251 с.
8. Пометун О. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2005. № 23. С. 18–23.
9. Шестоपालук О. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей сучасної молоді. *Рідна школа*. 2010. № 3, березень. С. 34.

CIVIL EDUCATION AS A SYSTEM-FORMING FACTOR OF LEGAL COMPETENCE OF JUNIOR BACHELORS OF THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Litinska Olena

postgraduate student of the Department of General Pedagogy, Preschool, Primary and Special Education
Izmail State University for the Humanities, Izmail, Ukraine

Introduction. *This article considers some aspects of civic education as a necessary prerequisite for the formation of legal competence of junior bachelors in the humanities. It was noted that civic education as a system-forming factor of legal competence of junior bachelors is in a state of research search, which has led to the presence of various kinds of interpretations and approaches to its processing elaboration and study.*

The purpose. *The attention was focused on the content-filled concepts of «civic education», «legal competence», «junior bachelor», «humanities». The expediency of understanding the problem of the quality of civil and legal competence of a future specialist in the logic of the educational subsystem «school-college-high school» was substantiated. Consequently, the result of studying in the higher education institution is not just knowledge, skills and abilities, but competencies. The exceptional role of the higher education institution in the formation of the legal competence of a modern specialist, which is based on the New Ukrainian School, was established.*

Methods. *To achieve this purpose in the study used methods: theoretical (study, analysis,*

synthesis and comparison) and empirical (direct and indirect observation).

Results. *The influence of the main aspects of civic education on the advanced development of key competencies of junior bachelors of humanitarian specialties was proved.*

Conclusion. *It was summarized that the civic competence of a future junior bachelor is a complex integrated education in the structure of a specialist's personality and can be considered as a system-forming factor of legal competence.*

Key words. *civil education; legal competence; junior bachelor; humanities; competence-based approach.*

References

1. Bolotova E.L. (2007). Sistema nepreryvnoy pravovoy podgotovki pedagogicheskikh kadrov [System of continuous legal training of teachers]: Avtoref. dis. ... d-raped. nauk.: 13.00.08. [in Russian]
2. Kontsepsiia hromadianskoi osvity v Ukraini [The concept of civic education in Ukraine] [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu: <http://library.kr.ua/women.html/pgovuindx.html#Авт>. [in Ukrainian]
3. Postanova prezydii Akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy «Pro kontsepsiuu hromadianskoho vykhovannia ditei i molodi» [Resolution of the Presidium of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine «On the concept of civic education of children and youth»], 19 kvitnia 2000 r. Protokol №1-7 / 4-49. [in Ukrainian]
4. Kichuk Ya. V. (2008). Pravova kompetentnist maibutnoho fakhivtsia – priorytetne zavdannia hromadskoi osvity u vyshchii shkoli [The legal competence of the future specialist is a priority of public education in higher education]. Visnyk Lviv. Ceriia pedahohichna. Vyp 23. S. 141-147. [in Ukrainian]
5. Kyzenko V. I. (2016). Postneklasychna metodolohiia proriiientatsiinoi diialnosti v umovakh profilnoho navchannia [Post-classical methodology of career guidance activities in terms of specialized training]. Ukrainnyi pedahohichnyi zhurnal. №1. S. 94-108. [in Ukrainian]
6. Kuzmenko Yu. V. (2013). Rol hromadianskoho vykhovannia u formuvanni natsionalno svidomoi uchnivskoi molodi [The role of civic education in the formation of nationally conscious student youth]. Tavriiskyi visnyk osvity. №2 (42). S. 21-24. [in Ukrainian]
7. Pyshko O. L. (2015). Kompetentnisno oriienovana metodyka navchannia pravoznavstva uchniv deviatykh klasiv [Competence-oriented methods of teaching law to ninth grade students] : dys. kand. ped. nauk : 13.00.02 / Pyshko Olena Leonidivna. Kiev. 251 s. [in Ukrainian]
8. Pometun O. (2005). Formuvannia hromadianskoi kompetentnosti: pohliad z pozytsii suchasnoi pedahohichnoi nauky [Formation of civic competence: a view from the standpoint of modern pedagogical science]. Visnyk prohram shkilnykh obminiv. № 23. [in Ukrainian]
9. Shestopaliuk O. Hromadianska osvita yak faktor formuvannia hromadianskykh kompetentnostei suchasnoi molodi [Civic education as a factor in the formation of civic competencies of modern youth.]. Ridna shkola №3, berezen 2010, s. 34. [in Ukrainian]

Отримано редакцією 15.12.2020 р.

УДК 37.013.43:069.12

DOI: 10.31376/2410-0897-2020-3-44-45-54

ПОНЯТТЯ МУЗЕЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРДОВИЩА В СУЧАСНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Ковач Аттіло Іштванович

випускник аспірантури кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»
e-mail: 19921999kovacsattila@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9923-9411

У статті розглянуто поняття «освітнє середовище» в контексті сучасного педагогічного дискурсу. Проаналізовано розуміння освітнього середовища у філософській, психологічній, педагогічній літературі. На основі виявлення суттєвих ознак освітнього середовища та розкриття сутності музею як складової культурного простору запропоновано визначення музейно-освітнього середовища, представлено його структуру. Проаналізовано моделі освітнього середовища і запропоновано ті, інтеграція яких забезпечує проєктування дієвої й динамічної системи з наперед заданими властивостями, а саме музейно-освітнього середовища для профорієнтації учнів.

Ключові слова: *середовище, освітнє середовище, віртуальне середовище, музей, музейно-освітнє середовище, проєктування середовища.*

Постановка проблеми. Для сучасного світу, що перманентно глобалізується, вимогою часу затребуване рівноправне партнерство, співпраця культурних та освітніх суб'єктів.